

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
שמיני

שיחת
פזרים תרפ"ז

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה

על ידי מערכת
„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים ואחת לבריאה

פתח דבר

לקראת יו"ד שבט הבע"ל, יום הסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, מדפיסים אנו בזה"י – בפעם הראשונה – את שיחת פורים תרפ"ו (רשימת השומעים)². לתועלת הלומדים והמעיינים, ניתוספו בשולי הגליון, הערות, ציונים ומראה מקומות, נערכו ע"י הרה"ת ר' אהרן לייב (בהרש"ב) שי' ראסקין.

מערכת „אוצר החסידים“

ענש"ק פ' וארא, ג' שבט, ה'תשפ"א
ברוקלין, נ. י.

(1) ראה גם שיחת יום ד', ג' שבט תשנ"ב, ע"ד לימוד כתבי כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע.
(2) שהגיעה ע"י יצחק דוד בן פייגא ציפורה סלאווין מאה"ק, וזכות הרבים תלוי בו.
בהוצאה האחרונה של ספר השיחות תר"פ-תרפ"ז הי' תח"י רק דף אחד מרשימת שיחה זו. פיסקא אחת משיחה זו נדפסה ב„שמועות וסיפורים“ (הוצאת תש"נ) ח"א ע' 41.

ב"ה. ר"ד מסעודת פורים תרפ"ו

הרבה רגעים, וצריכים בכל רגע אויפטאָהן אַ ענין, וואָס אַלטע לייט ווייסן דאָך אַז עס איז ניטאָ וואָס צו נתפעל ווערן וואָס אַ יונגעראַן גיט אַ טאַנץ און [איז] אין התפעלות, ס'איז הבלים³, און מען דאַרף טאָהן.

דער טאַטע האָט געזאָגט, שעל כל דבר צריכים להביט כמו שהוא לאחר המעשה, ווי וועט דאָס זיין מאַרגן, אָט ווי איינער געווינט דעם גרויסן געווינס ונופל בהתעלפות, ואילו ידע איך הי' אחר מ"ח שעות לא הי' בהתעלפות, כמו"כ כאשר בא ענין גשמי א"צ להתפעל, רק כמה שנוגע לקיום התומ"צ, ולהיפך ג"כ שלא להתפעל, רק כמה שנוגע למניעת קיום התומ"צ, — חוץ כאשר אחד נעדר ח"ו, מפני שצ"ל קבלת עול לקיים תומ"צ, ולא כאשר נעדר ח"ו, אז יקיים? אבל כך אי"צ להתפעל משום דבר. כמו"כ ממה שהצעירים מלעיגים! אצלינו אין מלעיגים, וכמו אחד עולה בהר ומתחתיו רוחשים נמלים, הלא אין מתפעלים מהם ורומסים אותם ברגלים, מפני שאין דבר תופס מקום, ואל יבוש מפני המלעיגים⁴.

ר' מאיר שמחה חן⁵, ביקש לאמר דא"ח.

אחד התקרב מקצה השולחן אל מקום מושב כ"ק אדמו"ר שליט"א בענותו על שאלת כ"ק שפה יותר טוב צוהערן.

וענה כ"ק ע"ז: מען דאַרף זיך ציהען צוהערן, אָבער מען דאַרף דערהערן וואו מ'איז...

אמר לאחד: אַן עבירה דער זמן, אויף דעם האָט מען מגביל געווען אַ צייט תיקון חצות, מרירות און ניט עצבות¹, מרירות וואָס פאַראַן פון דעם אַ תכלית, צו לערנען צו דאווענען קומט דאָס ניט.

אמר לאחד: דאָס איז געווען די מחלוקת פון אדמו"ר הזקן מיט פולישע², אלו ואלו דא"ח, אבל ביי פולישע וויל מען יוצא זיין מיט איינעם, ושהאחד יוציא את כולם, אַ קידושא רבא, און ביי ריישישע דאַרף מען אַליין טאָהן לשעבד הלב והמוח, פשוט האַרץ און קאָפּ.

מיר זקנים, אַלטע לייט

(וואָס מיר זאָגן אַלטע לייט מיינען מיר ניט צו דאגה'נען אויף 120 יאָהר, אַז איך דערמאָן זיך אויף 120 יאָהר, ווער איך פרייליכער, ווייל דאַרטן איז בעסער, מילא קאָן איך דאָס ניט אַריין נעמען אין חשבון פון מרירות, נאָר וואָדען).

דאַרפן מיר וויסן אַז איין רגע זאָל ניט גיין לבטלה, און יום לשנה יחשב.

בכל יום יש כ"ד שעות, ובכל שעה

(1) ראה תניא פל"א.

(2) ראה שיחת חג הפסח תרצ"ד (לקו"ד ח"א ע' רפט). וראה לקו"ש ח"ב ע' 475. חט"ז ס"ע 249. חל"ט ס"ע 41 ואילך.

(3) ברשימת ההנחה כותב המעתיק: כוונתו הי' בזה שלא לחוש מהמתלוצצים הצעירים.

(4) ראה טור או"ח בתחילתו. רמ"א או"ח שם. שו"ע אדה"ז שם (מהדו"ק ס"א ס"ג. מהדו"ת ס"א ס"א). וראה סה"מ תרנ"ז ע' רפ.

(5) החסיד ר' מאיר שמחה חן מנעוועל (תרכ"ב — ד' שבט תרצ"ד) ב"ר אברהם אהרן ב"ר הרה"ג הרה"ח ר' פרץ חן (דלקמן בפנים).

יקותיאל שיצא ממנו רבינו גרשום מאור הגולה¹⁰ שהי' שבו בעצמו והביאוהו לטולטילא, והרביץ תורה במאראקא ובטולטילא, און אזיי ווי ר' אלחנן¹¹ אביו של ר' פרץ חז"ל¹² (הוא בא בזמן אחד עם ר' ברוך¹³ אביו של אדמו"ר הזקן נ"ע¹⁴), שהיו אז אנשים מכאן בגאליציע¹⁵, ואז נשב רוח חופש במדינה ההיא, והוא הלך ולמד אז בחדר, ואמרה אמו קחיהו אתכם לרוסלאנד. וענה, אז איר וועט געבן וועל איך נעמען. והביאוהו לרוסא ונתנהו

וענה כ"ק אדמו"ר שליט"א, חסידות דארף מען, און מען דארף דערהערן⁶, נאָר מען דארף נעמען משקה אויך. ושאל רמ"ש, און אויב ניט דערהערן? וענה כ"ק ע"ז, עס קאָן זיין אַז מען מאַנט ביי זיך צופיל. דער טאַטע האָט געזאָגט: פאַראַן אַנדערע וואָס ווינטשן זיך אהוי"ר, די וואָס ווינטשן זיך האָבן דאָס ניט, ווייל די וואָס האָבן דאָס ווינטשן זיך גרעסערע זאָכן. דער הערן דערהערט מען. אומעטום שטייט אַז מען דארף דערהערן, און זיין אַ כלי מוכשר, נאָר אין איין אָרט איז מען דאָס מבאר, אדמו"ר האמצעי⁷, (מדבר לענין קירוב, לפעמים אהבה קירוב ולפעמים יראה קירוב)⁸ בעניני התפעלות, אַז דער ענין פון דערהערן נעמט זיך פון גידי רוח חיים. כי יש גידי רוח חיים, וגידי הדם⁹, וגידי רוח חיים הכוונה גידי רוח חיים המקשרים גידי רוח חיים עם גידי הדם ומתפשט בכל הגוף. ולפעמים יקרה קלקול בעורקים ומתעכב הילוך הדם, ולא שהקלקול בדם עצמו, אדרבא הדם בריא ובמרוצה, נאָר עפעס אַ קלקול אין די גידיים בדקות שמעכב ההילוך. וכמו"כ בעבודה פנימי¹⁰, „דערהערן דערהערט מען און עס איז פאַראַן הרצוא, נאָר מען איז אַליין צו גראַב"...

10 ר' יקותיאל שיצא ממנו רבינו גרשום מאור הגולה: בכ"מ ששם אביו של רבינו גרשום: ר' יהודה (ראה אור זרוע סימן ערה. תרצג. ועוד).

11 ראה „שמועות וסיפורים" (הוצאת תש"ג) ח"א ע' 40 ואילך. „אבני חן" (קה"ת, תשע"ה) ע' 63 ואילך.

12 רב בבעשענקאוויטש, נעוועל, טשערני-גאוו. מחסידי אדמו"ר האמצעי ואדמו"ר הצ"צ. נפטר ביום הש"ק כ"ו אייר תרמ"ג. ראה אודותיו – רשימת היומן ח' תמוז תרנ"ח בקובץ „התמים" חוברת ג ע' כא (קכו, א). תורת שלום – ספר השיחות ע' 83. ספר השיחות תרצ"א ע' 221. קייץ היש"ת ע' 137. תש"א ע' 54. תש"ג ע' 2. תש"ד ע' 82.

13 ראה אודותיו – ספר הזכרונות חלק ב פרק קל ואילך. לקו"ד ח"ג ע' תתקח. ע' תתקכ ואילך. וש"נ.

14 בזמן אחד עם ר' ברוך אביו של אדמו"ר הזקן: בחודש אלול תש"ה, סיפר הר' שמואל הלוי לויטין בשם רבינו, שאביו של ר' פרץ בא ביחד עם ר' ברוך אבי אדה"ז לרוסי, עזבו את מקום מגוריהם, כי שם הממשלה חפצה שילדי ישראל ילכו ל„שקאָלעס" (מרשימת ר"א ווינגרטן ב„ניצוצי אור" (ברוקלין, תשס"ז) ע' 255).

15 ראה גם „לשמע און" (ברוקלין, תש"ג) ע' קמו.

מען דארף מאַכן חדרים און לערנען, כי מי יודע מי הוא הנער שיושב שם. אַט ר'

6 דערהערן: ראה ספר השיחות תרצ"ט ע' 387 ואילך.
7 ראה תורת חיים תצוה שעו, ד. מאמרי אדמו"ר האמצעי הנחות תקע"ז ע' שנד.
8 ראה אמרי בינה שער הק"ש פע"ד.
9 ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי נצבים ע' תתקיו ואילך. הנחות תקע"ז ע' כט. וש"נ.

בלאטע²¹. פעם הי' חסר בתו"ת ט"ו אלף ר"כ, ונכנסו לאבי חמשת מיסדי תו"ת, רש"מ טריינין²² ור' שמואל גורארי²³, ואבי הי' אומר²⁴ שכמו שרס"ג, רב סעדי' גאון נ"ע, הי' תיקון המוחין, שמפני מה הי' מהחוקרים? לפי שהי' תיקון המוחין, כך הי' ר' שמואל גורארי' תיקון המדות. כעת יכולים לדבר מפני שכולם הם בעולם האמת.

פעם²⁴ אחד בשנת רס"ח, בא מכתב לאאמור'ר בליובאוויטש מחברון מהחח"מ, חיים²⁵ חזקי' מדיני²⁶, שיש

לחדר, ויצאה ממנו משפחה כזו. איך זאג ניט אז אַ הפלגה/עדיגע משפחה, נאָר אַ משפחת תורה. הצי"צ אמר על הרד"ץ חן (נ"ע)¹⁶, „ער איז קיין מאָל קיין אינגל ניט געווען“¹⁷, והראי', שפעם אחד רשם כ"ק אאמור'ר נבג"מ מאמר משנת רל"ו¹⁸, עפ"י הנחת הרד"ץ, מפני ששמע ממהר"ש נ"ע, שאמר עליו הצי"צ, „ווייל ער איז קיין מאָל קיין אינגל ניט געווען“. און ער האָט ניט געדאַרפט פאָרן אין ארץ ישראל¹⁹ (מיך פאַרדריסט זיינע יאָהרן. אותו לא הי' צריך למלוח בעפרה של ארץ ישראל, ומכש"כ שלא הי' נצרך לנסוע לארץ ישראל, הוא הי' יכול להיות פה ולהאריך ימים). דאָס איז אַ מאמר המוסגר (כן סיים כ"ק).

אח"כ אמר, איר וועט דאָ ניט אַנטרעפן קיין אידן (הנכם יכולים להתחיל מימין לשמאל או להיפך) למי שאיני חייב לו מעות. ניט מיינע, נאָר כללות/דיקע ענינים²⁰. אבל כסף אין חסר. געלד איז

16 הרה"ח ר' חיים דוד צבי חן, בנו של הר' פרץ חן (הנ"ל בפנים). נולד בשנת תר"ו. רב בטשערניגאָוו. מחסידי אדמור'ר מהר"ש ואדמור'ר מהורש"ב נ"ע. עלה לאה"ק בחודש אייר תרפ"ה. נפטר בערב שבת וערב חנוכה, כ"ד כסלו תרפ"ו. ראה אודותיו – ספר השיחות תרצ"א ע' 223. ע' 238. תרצ"ט ע' 333. קיי"ץ הי"ש"ת ע' 49. תש"ב ע' 92. תש"ג ע' 43. רשימת היומן שבהערה 12.

17 ראה ספר השיחות תרצ"א ע' 238. תש"ג ע' 143.

18 משנת רל"ו: ראה סה"מ תרל"ט ח"א ע' שמו ואילך. ע' שנ.

19 ראה הערה 16.

20 ראה גם שיחת ש"פ וארא תשי"א (תו"מ תשי"א ח"א ע' 184).

21 ראה ספר השיחות תש"ב ע' 83.

22 ר' שמואל מיכל טריינין. ראה אודותיו – „מבוא“ לקונטרס ומעין ע' 12 ואילך. ע' 25 ואילך. אגרות-קודש ח"ג ע' ז ואילך. ח"ד ע' תצ. „התמים“ חוברת ז ע' עג (שנה, א). שיחת י"ג תמוז תשט"ו (תו"מ תשט"ו ח"ב ע' 193).

23 ר' שמואל ב"ר שניאור זלמן גורארי'. מה„יושבים“ אצל אדמור'ר מהר"ש, ולימים נצטווה ממנו להתעסק במסחר. מחסידי אדמור'ר מהורש"ב ואדמור'ר מהוריי"צ. נפטר ביום הש"ק כ"ה אדר' תרפ"א. ראה אודותיו – אגרות-קודש ח"א ס"ע קיט ואילך (בהערה). ע' שכו. חיי"ד ע' קעה.

24 בהבא לקמן – ראה „מגדל עז“ (כפר חב"ד, תשמ"ג) ע' תקנב בהערה (ממה ששמע ר' רפאל הכהן כהן מרבינו באחת מהתוועדיותיו בלנינגרד בין השנים תרפ"ד-תרפ"ז). „לשמע און“ (ברוקלין, תש"ג) ע' קלז ואילך (ושם, מהתוועדות י"ט כסלו תרפ"ה או תרפ"ו).

25 החח"מ, חיים חזקי' מדיני: בעל „השדי חמד“, הרב הספרדי של חברון. נולד ז' מר-חשון תקצ"ג – נפטר בערב שבת וערב חנוכה, כ"ד כסלו תרס"ה. „ראשי פרקים“ מתולדותיו ב„שדי חמד“ הוצאת קה"ת כרך י רכת, א ואילך. 26 רס"ח . . מכתב לאאמור'ר . . מהחח"מ, חיים חזקי' מדיני: ראה בהערה הקודמת שהחח"מ נפטר בכ"ד כסלו תרס"ה.

תם, ואבי ג"כ ה' הולך תמיד בתמימות אָן קמביניציעס, ויסע למאָסקווע²⁹ ועשה אסיפה מבעה"ב גבירים והציע לפניהם הענין שצריך לקנות הבית, ורש"ג²³ ה' אז בקרעמענצוג, ובשמעו שאבי במאָסקווע לקח כרטיס ונסע תיכף למאָסקווע. ער האָט געהאָט געלד, צו ניט, ער איז געפאָרן. ובבואו לביהכנ"ס ובראותו איך שאבי יושב במסיבתם, והם רושמים, זה ג' אלפים, וזה כך, און דינגען זיך אודות כסף, ואחד מציע לכתוב להרב מלאַנדאָן שישתדל לפני הממשלה ולא יצטרכו לקנות הבית ולהוציא מעות ע"ז, ויצא הרש"ג תיכף מביהכנ"ס, ולמחר בבוקר בשעה השמינית נכנס אבי לחדרי, – דער טאַטע האָט געהאַלטן ב' חדרים, ואני אצלו חדר אחד, והרש"ג הלאה חדר אחד, ונכנס אבי לחדרי – אודות חלב, והראה לי מכתב סגור, פתחתי והכרתי את כתב ידו של הרש"ג, וכותב, לכ"ק אדמו"ר שליט"א, בהיות שאתמול הצעתם אודות קנין הבית, ובהיות שמצבי ידוע, אבל אי"ז נוגע, לכן אני לוקח ע"ע קנין הבית בסך כ"ה אלף רוב"כ³⁰, וג' תנאים, א' שאיש לא ידע מזה, ב' לא על שמי כ"א

פאָלעץ²⁷ בחברון בשביל לומדי תורה, והמיסאָנערן רוצים לקחתו לייסד בו בית ספר של מיסאָנערן²⁸. ור' חח"מ ה' איש

בשנת תרס"ד לערך החליטו משפחת רומנו למכור את "בית רומאנו" (ראה הערה הבאה). החח"מ פנה בהצעה אל הגביר ר' ישעי' ברלין מריגא שיקנה את החצר הזאת עבור חסידי חב"ד שבעיה"ק חברון, ואף פנה בנידון אל כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע שכתב בזה אל הגביר הנ"ל (ראה מכתב כ"ק אדמו"ר מהורש"ב אליו מיום י"ח מרחשוון תרס"ה באגרות-קודש ח"ד ס"ע טט ואילך).

מכתב החח"מ אודות קניית בית רומאנו נזכר במכתב הר"ש הויזמאָן להרשיל"א מח' אד"ר תרס"ה, ובמכתב הרמ"ד סלונים והר"ב ריבלין להרשיל"א מ"א מרחשוון תרס"ו – "המשפיע" ע' קצב. ע' רח. ושם גם אודות מכתב החח"מ לאדמו"ר מהורש"ב נ"ע (ראה אגרת ה' אלול תרס"ז) אגרות-קודש אדמו"ר מהורש"ב ח"א ע' שצ): "מוסג"פ מכתב הרה"ג החח"מ ז"ל נ"ע". בחורף תרס"ח כתב הרשיל"א, הרב האשכנזי של החברון, לאדמו"ר מהורש"ב ע"ד קניית בית רומאנו (ראה אגרות-קודש שם ע' תג ואילך). הבית נקנה בקיץ תרס"ח. (ראה אגרות-קודש שם. ע' תי ואילך. ח"ו ע' קי. ע' קיב).

27 = ארמון. הכוונה לארמון של עשרות חדרים שנבנה ע"י צ'לבי מרקאדו רומאנו בשנת תרל"ז לערך, המקום ה' אכסני' של תורה, והחח"מ גר בבניין, ושם השלים את חיבורו "שדי חמד" (ראה ספר "חברון" ע' 104. ע' 196. "תולדות חב"ד בארץ הקודש" ע' קל ואילך).

28 ראה מכתב כ"ק אדמו"ר מהורש"ב אל הר"ש הויזמאָן מיום כ"א מנ"א תרס"ח (אגרות-קודש שלו ח"ז ע' קיב). מכתב רבינו אל הנ"ל מיום ט"ו מרחשוון תער"ב (אגרות-קודש ח"א ע' נד ואילך): הנני זוכר כהיום המועצה הראשונה אשר ה' בינינו, כ"ק אדמו"ר הרה"ק שליט"א ואני קראנו המכתבים, אשר בו שפך נפשו על גורל עיר הקדש, באם שיוקנה החצר

רומאנו בידי אחת המוסדים החפשיים כמו יק"א ואליאנס, ויעשו מוסדי לימוד חיצוניות והדומה, וח"ו וח"י ירסו גם שארית הפליטה, ומה גם מכתב הדאָק' בא כח המיסאָנעררים באנגליא אל כבודו, וראינו צרת נפשו, נפש טהר בהתחננה להציל בעוד מועד, מצד האחד, ומצד השני ההבטחות הנאמנות כי עד טיפת דם האחרון ישתדל בתוקף עוז, להעמיד הענין מובטח ומקויים בתוקף החוק כנימוס".

29 ראה אגרות-קודש אדמו"ר מהורש"ב ח"ד ע' רסז-רעא. ח"ו ע' קי.

30 ראה גם אגרות-קודש הנ"ל ח"ד ע' רפה.

צ"ל. ווען די בעה"ב וואָלטן געוואוסט וואָס זיי טוען אויף מיט די טעג, – וואָס זינד נתינת התורה אָן איז דער מנהג פון טעג, – וואָלטן זיי זייערע יאָהרן מאַכן פאַר טעג, און זיך גאָר נישט לאָזן. דאָס איז דאָך ימים!³⁷

(אח"כ אמר לתמים אחד יעקב מאַסקאליק מזוראָוויץ³⁸, שהוא עשה חדר במאַסקווע לערך רכ"ב תינוקות, ואמר לו כ"ק בזה הלשון) הער יעקב, רַבב³⁹ איז גוט און רבותים³⁹ איז נאָך בעסער.

אמר כ"ק, אַ גרייסע עול אויף די יחידי סגולה שפסקו מלחזור דא"ח, ווייל מ'מאַנט לשון הרב. אויב חסידות איז השומעין מבינים צ"ל להם דבר מה שיבינו, אבל זה לא נקרא חסידות. – לפעמים שאתה מתעלם אבל זה עול גדול. צריכים לאמר כמסירתה ונתינתה כמו"ש מסיני. איך בין מדייק. –

מהו ענינו של אמירת ושמיעת דא"ח (ושלל הרבה לאמר לא ענין פלוני ולא ענין פלוני, ואחד מהשלילות, אויך ניט ענין החסידות אויף התעוררות הלב, וואָס עס דאַרף טאַקע זיין, שע"ז ישנם ספרי

על שם שניכם, ג' לא יתערב זר בתוך, ומוסגר בזה מונח צעק³¹ על ה' אלפים לבאָנק; ער האָט קרעדיט. נו דאָס איז שיים אַליין אַ ענין.

מיר האָבן אַפּ געמאַכט, מאַכן תלמוד-תורה. און די שולען מה שקובעין מקום לתורה ברבים בביהכנ"ס יקרא בשם ת"ת. לשעבר הלכו תינוקות לת"ת, ועכשיו כל היהודים ילכו לת"ת.

(וסיפר המעשה³² מר' שמואל מונקעס³³ ואדמו"ר הזקן וועגן דער קויל, זייט איר אַ רבי וועט אַיך קיין קויל ניט נעמען ח"ו³⁴)

אַ פּראָנטאָוואַי סאָלדאַט³⁵ דאַרף זיך גאָר ניט איבער נעמן, און מעדנים איז ניט פאַר איהם, ער דאַרף נאָר גיין מיט דעם ביקס, און האַלטן אין איין גיין, ביקס און ביקס, און ביקס. און מיר ווייסן אויך ניט פון מעדנים, ואין אנו צריכים למעדנים. אַז מען גייט אַרויס פון סטראַי³⁶ ח"ו אז צריכים למעדנים.

אחד אמר על איש אחד: ער איז געווען אַ ישיבה בחור, און האָט געגעסן טעג. וענה כ"ק אדמו"ר שליט"א ע"ז: הלא כך

(31) = המחאה.

(32) ראה ספר השיחות תרפ"ט ע' 67 ואילך. וראה שיחת י"ט כסלו תרצ"ב (ספר השיחות תרצ"ב ע' 1000. לקו"ד ח"ד ס"ע א'תסד).

(33) ראה אודותיו – במקומות שצויינו בהערה הקודמת. וש"נ.

(34) ברשימת ההנחה כותב המעתיק: (המעשה בטח ידוע לכם. זה לשוני).

(35) אַפּראָנטאָוואַי סאָלדאַט: = חייל בקו החזית.

(36) אַז מען גייט אַרויס פון סטראַי: = כשיוצאים מהשורה.

(37) ברשימת ההנחה כותב המעתיק: (והמעתיק לי את זאת כותב לי שכמדומה שאמר כ"ק יומין עילאין. זה לשוני).

(38) נולד בשנת תרמ"ח בעיר שצעדרין. למד בישיבת "תומכי-תמימים" בלויבאוויטש. משנת תרע"א (לערך) רב בעיר זירביץ. ה' נוסע מעיר לעיר לייסד חדרים ות"ת (ראה, "תולדות חב"ד ברוסיא הסובייטית" ע' קנד ואילך). משך איזה שבועות בשלהי קיץ תרפ"ז שימש כמזכיר רבינו. בקיץ תרצ"ה נאסר במוסקבה ונרצח על-ידי הג.פ.או. בקיץ שנת תרח"ץ. הי"ד.

(39) תהלים סח, יח.

שהכל חייבים ליתן מס לתורה. והמס: גופו, נפשו ומאודו. עס איז דאך יש לך אדם שממונו כו'⁴⁵.

גופו, לילך בעצמו לשמוע דברי תורה. נפשו, וגם לילך אף אם אינו מבין מה ששומע. ומאודו, גם למשוך אחרים לדברי תורה.

— אין מברכין אלא על כוס מלא⁴⁶. זאג איך אייך: כל המשתף שם שמים בצערו כופלין לו פרנסתו⁴⁷, ויתן השי"ת ברכה מרובה בבני חייה ומזונא, אלא יחזיקו לומדי תורה ויתנו מס לתורה. אם צריכים לנסים יהי נסים, נסים גלויים, נסים נסתרים, צו ריישיש צו פוליש, נאך דער ענין זאגל זיך אפּטאַהן, ואני מבטיח.

— אַלע רבנים און גוטע אידן שהם במדינה זו או אחרת, יתן להם השי"ת בריאות ויתעסקו בעניניהם: נאך באי מכח הבעש"ט והמגיד, ובהנוגע לחב"ד פון דעם אדמו"ר הזקן און, איז דאָ. דא תרעא לאעלאה⁴⁸, אַזי ווי אַ שער איז משמש כניסה ויציאה, אַזי איז דאָ דער אָרט פון כניסה ויציאה. נאך מיט מס"נ, דאָס איז דער דור... אל תבט אל מראהו⁴⁹, ניט קוקט וואָס איך בין אַ יונגער מאָן. הנני בן ק"ן שנים⁵⁰. בין איך מבטיח. ה' שנים לא

מוסר, וסיים) אך מהו ענינו של אמירת ושמיעת דא"ח, „לשוון-הרב"⁴⁰. איך בין אַ גוטער, נאך פאָר דעם (לשוון הרב) חיל אשר נגע יראת ה' בלבם⁴¹ בין איך ניט קיין גוטער. אמר לאחד: „יום קודם אמירת דא"ח בין איך אויס מענטש". בשנת רנ"ט⁴² עלה אבי על הבימה ואמר מאמר אין הקב"ה בא בטרוניא, ואני זוכר עוד אלו הדברים: ובזמן הגלות גם בעלי השכל יניחו שכלם כי השכל מטעה, און מען קאָן פאַרקריכן אין דער ערד און דורך דער ערד, און דאָרטן אין דער ערד (בהנוגע לאַמעריקא), והעובדים בקבלת עול יעלו מעלה, מעלה.

שכחי עמך ובית אביך⁴³, אַט ווי אַ סאָלדאַט גייט, און צורייסט זיך ביי איהם אַ מלבוש (אַ לבוש פנימי), פאָר לאַטעט ער מיט אַ שטיקל און גייט ווייטער, כמ"כ בהנוגע לציור השפעה. נגעעי עצמו איז אין קאָמער, און מען דאָרף טאַהן.

ואח"כ סיים דבריו הק', ואמר:

הערט אידן, איני יודע מי יש פה ומי אין, אַלע אידן זיינען עדים כשרים ונאמנים⁴⁴. תודיעו בן עיר לבן עירו, בן פלך לבן פלכו, בן מדינה לבן מדינתו,

40 ראה גם ספר השיחות ה'ש"ת ע' 353.
41 ע"פ שמואל-א י, כו. וראה ספר השיחות תש"ט ע' 337. וש"נ.
42 רנ"ט: אוצ"ל: רמ"ח. — ראה סה"מ תרמ"ח ע' קצ. אגרות-קודש ח"א ע' תפח. „היום יום" יב טבת. וראה שיחת שמע"צ תרצ"ג (ספר השיחות תרצ"ג. לקו"ד ח"א ע' ט ואילך). וש"נ.
43 תהלים מה, יא.
44 ראה גם רמב"ם הל' יסודי התורה ספ"ז.
הל' קידוש החודש פ"ב ה"ב.

45 ראה ברכות סא, ב.
46 ראה שם נא, א. רמ"א או"ח סקפ"ג ס"ג. שו"ע אדה"ז שם ס"ד.
47 שם סג, א.
48 ראה זח"א ה, רע"א. סה"מ תרפ"ט ע' קע. וש"נ.
49 שמואל-א טז, ז.
50 הנני בן ק"ן שנים: מדורו של אדמו"ר הזקן — תקל"ו (אגרות-קודש ח"ב ס"ע שע"א) — תרפ"ו.

מורא געהאט פאַר פעטערבורג. ואמר הטעם ע"ז כי אילו הי' באותו המצב שהניח ר' אליעזר את בנו הבעש"ט נ"ע זיע"א, אז לא הי' ירא כלל (ידוע צוואתו לבנו הבעש"ט נ"ע, בעודו קטן, דו זאָלסט פאַר קיין זאָך קיין מורא ניט האָבן נאָר מהשי"ת אַליין⁵²).

כי המגיד נ"ע זיע"א מסר לאדה"ז בפרטיות תיקון המוחין, וע"כ בהיותו בציוור של מוחין ע"כ ירא. וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א: איך האָב פאַר קיין זאָך בעולם קיין מורא ניט. וחשב כמה דברים, ובתוכם גם הרחוב של הגעפאוי⁵³.

דברתי אודות זה (ווייל דאָרטן וואו אל"ף יו"ד כ"ף – ווילט זיך ניט (הכונה – אַיך)), וכעת הנני מדבר כי הנני מוכרח, לכן הנני מתרה ומודיע שיתנו מס לתורה. וסיים בברכה.

*

עוד אמר לאחד: אַ פרק תניא אַלע טאָג⁵¹, איז אַ סגולה פאַר זיך און פאַר קינדער אויך, און במילא איז דאָך פאַר קינד'ס קינדער אויך.

עוד אמר, כי אדמו"ר הזקן נ"ע האָט

51 ראה ספר השיחות קיין הי"ש"ת ע' 144. שיחת ש"פ אחרי תשמ"ט (ספר השיחות תשמ"ט ח"ב ע' 412). וראה אגרות קודש אדמו"ר מהורש"ב ח"ב ע' תשכ. תורת שלום – ספר השיחות ע' 243.

52 ראה לקו"ד ח"ג ע' תשנ. כתר שם טוב הוספות סימן רפ. וש"נ.
53 ברשימת ההנחה כותב המעתיק: עכ"ד כ"ק ממה שהעתיקו לי.

הוספה

פורים תרפ"ו

קטע ממכתב⁵⁴

אח"כ לערך שעה 4 בבקר נגש אליו חברינו יוסף ח'ן⁵⁷ מראגאטשאוו, אשר הוא כעת שו"ב בחרקוב, והרכין ראשו אל כ"ק אדמו"ר שליט"א ואמר לו איזה דברים, ולא שמעתי מה שאמר לו, כי כל העולם היו מנגנים אז ניגון, ונשאר נצב אצלו עד אשר סיימו את הניגון, ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א בקול רם: אם תקבל ע"ע להחזיק לומד תורה משך שלשה שנים אני מבטיח לך ולד ח' וקיימא, וסיים בזה"ל: און דאָס איז אָפּגעזאָגט געוואָרן ווי אַ סאָלדאט האָט אָפּגעזאָגט.

ובתוך הדברים אמר עוד אודות הגשמיות: בזה הענין יהי' למחר שם [והראה באצבעו על הדלת אשר שם חדרו של יחידות] אך כעת אני כו'.

[ערב פורים קיבל ר' זלמן דוכמאן⁵⁸ מכתב מר' זלמן שו"ב חסדון⁵⁹ שהוא נחלה במחלת הלב (גרודניע זיאבע) והי' מסוכן גדול מאד, ונתן פ"נ בו ביום עבורו. בעת הסעודה ביקש ברכה עבורו, ואמר כ"ק

אמר לחיים פ"א עבור התמימים אשר באמערקע, וכמדומה לי שזכר את שם חברינו אלי' ייאכיל⁵⁵ ג"כ. וכל הלילה דיבר אודות שיקבלו ע"ע ללמוד וללמד, וקרא זה בשם „מס". היינו שיתנו מס לתורה, והקבלה תהי' בנפשו ובגופו ובממונו. וכל מי שיקבל עליו הוא מבטיח לו כל מה שישאל ממנו, מופתים גלויים, מופתים למעלה מן הטבע. ואמר שזהו דרך פולין⁵⁶, אעפ"כ לא איכפת לי, רק שהענין יהי'. ודיבר כל הדיבורים כמעט בזה הענין.

54 קטע ממכתב: הרה"ח ר' אהרן אליעזר צייטלין ע"ה, מיום א', פ' ואתחנן פור'ת (תרפ"ו).

55 הרה"ח ר' אליהו (יאיכיל) סימפסאן (ר"ח תמוז תרמ"ט – נר ה' דחנוכה תשל"ז), למד בשיבת „תומכי-תמימים" בליובאוויטש. מהחוזרים בליובאוויטש. משנת תרפ"ג רב בניו יאָרק. ממיסדי „אגודת התמימים" בארה"ב. ומפעילי אגודת חסידי חב"ד בארה"ב. משנת ה'ש"ת ואילך – ממזכירי רבינו. 56 ראה אגרות-קודש ח"ב ע' שסב ואילך.

57 ר' יוסף בר' דוד חן (תרנ"ו-תשכ"ד). למד בשיבת „תומכי-תמימים" בליובאוויטש. 58 הרה"ח ר' שניאור זלמן הלוי דוכמאן (י"א אלול תרנ"א – ח' אדר' תשל"ל). מח"ס „לשמע אוזן" (ברוקלין, תשכ"ג). הוצאה שני' – תש"נ). ראה אודותיו בהוספות להוצאה שני' של הספר ע' רעג ואילך. 59 ר' שניאור זלמן בן הר"ל חסדון בן דודו של הר' שני' דוכמאן הנ"ל.

* נולד בשנת תרנ"ו בעיר זירביץ. למד בשיבת „תומכי-תמימים" בליובאוויטש בשנות תרס"ח-תרע"ה. לאחר נישואיו, בשנת תרע"ז לערך, התגרר בעיר הומיל. משנת תרפ"ו שימש כרב, שו"ב, מוהל ומשפיע במושבה קאמינקא. נאסר ונשלח לוולדיווסטוק, ושם נפטר בר"ח מנ"א תרח"ץ. ראה אודותיו 'חסידיים ואנשי אמת' (כפר חב"ד, תשמ"ה).

אדמו"ר שליט"א בזה"ל⁶⁰:] אם יקבל ע"ע, ימים ושנים, וסיים: מחר אם תבוא לחדרי
 היינו שישתדל, שחמשה מלמדים ילמדו לא אומר לך זאת, אם כי מעי יתפרפרו
 עם תשב"ר, אז הוא מבטיח לו אריכות בקרבי, אך אעשון את הפאפיראס ואשים
 יד לפה [והראה בידו על פיו], אך כעת אני אומר.

60 ראה גם „לשמע און“ (ברוקליו, תש"נ) ועיקר הדיבור הי' שישתדלו שיהי' תשב"ר. ע' קלט.

לעילוי נשמת

הרב התמים ר' **מרדכי ליב** ע"ה
 בן הרה"ח הרה"ת ר' **חיים דובער** ע"ה
חן

נפטר ז' ניסן ה'תש"פ